

COMMENTARIUS.

4. Hunc articulum proponit D. Thom. ut explicet modum et ordinem quo Christus per quadraginta dies discipulis apparuit et cum eis conversatus est. Et imprimis in corpore cum solutione ad 1 optimam rationem reddit, ob quam non oportuit per eos dies continue cum illis semper versari, ne nimia familiaritas occasionem præberet existimandi, eum ad idem genus vitæ mortalis rediisse. Unde, sicut ad veritatem resurrectionis ostendendam, oportuit ut sapius appareret, ita ad commendandam gloriam resurrectionis operæ pretium fuit interponere aliquas moras, et non continue cum eis conversari. Addit Justinus, q. 48 ad Orthodox., voluisse Dominum desuafacere discipulos suos ab aspectu præsentiaque sui corporis, eamque ob rem, quo tempore versabatur in terra post resurrectionem, non omnino eis se in conspectum præbuisse, sed per vices utrumque fecisse, ut ab eis et cerneretur et non cerneretur. Addo etiam id fuisse expediens ad fidei exercitium et probationem, spei quoque et charitatis augmentum, ac denique hunc modum esse accommodatum statui hujus vitæ, in quo non possunt homines continue frui rebus divinis.

2. *Dubium.*—*Responsio.*—Hæc vero occasione quærit D. Thomas in solutione ad 2, quo in loco fuerit Christus illis diebus, quando a discipulis recedebat. Et nihil aliud respondet, quam hoc esse incognitum, cum Scriptura nihil tradat, et in omni loco sit dominatio ejus. Quod verum est de cognitione certa et indubitata. Idem vero D. Thomas, in 3, d. 22, q. 3, art. 2, q. 3, ad 3, conjectura utendo, significat fuisse in paradiso terrestri; quia dicit in eo fuisse animas quæ cum Christo ab inferis ascenderunt; et idem docet Bonav., in Meditat. vitæ Christi, c. 19; Niceph. etiam, lib. 1, c. 31, idem significat, dum ait Christum eduxisse animas Sanctorum ex sinu Abrahamæ, et in paradiso terrestri collocasse. Quod etiam sentit Justinus, q. 75, 76 et 85; et Irenæus, l. 5 Contra hæreticos; qui in hunc modum interpretantur illa verba: *Hodie mecum eris in paradiso.* Sed supra ostendimus non posse hæc verba de paradiso terrestri intelligi, quia eo die non fuit Christus in paradiso terrestri, sed in inferno. Hæc ergo sententia incerta est, præsertim cum valde du-

bium sit an paradiso terrestris nunc extet. Est ergo (ut D. Thomas hic recte dixit) hæc res prorsus incognita hominibus, de qua iterum redibit sermo, cum de ascensione Domini agemus.

3. In solutione ad tertium et quartum, multa disserit D. Thomas de apparitionibus Christi post resurrectionem, de quibus instituenda erit sequens disputatio.

ARTICULUS IV.

Utrum Christus debuerit discipulis in alia effigie apparere¹.

1. *Ad quartum sic proceditur. Videtur quod Christus non debuerit discipulis in alia effigie apparere. Non enim potest apparere secundum veritatem nisi quod est. Sed in Christo non fuit nisi una effigies. Si ergo Christus in alia effigie apparuit, non fuit apparitio vera, sed ficta; quod est inconveniens, quia, ut August. dicit, in lib. 83 Questionum², si fallit Christus, veritas non est; est autem veritas Christus. Ergo videtur quod Christus non debuerit discipulis in alia effigie apparere.*

2. *Præterea, nihil potest in alia effigie apparere quam habeat, nisi oculi intuentium aliquibus præstigiis detineantur. Hujusmodi autem præstigia cum fiant magicis artibus, non conveniunt Christo, secundum illud 2 ad Cor. 6: Quæ conventio Christi ad Belial? Ergo videtur quod non debuerit in alia effigie apparere.*

3. *Præterea, sicut per sacram Scripturam nostra fides certificatur, ita discipuli certificati sunt de fide resurrectionis, per Christi apparitiones. Sed, sicut Augustinus dicit in Epist. ad Hieronymum³, si vel unum mendacium in sacra Scriptura recipiatur, infirmabitur tota sacra Scriptura auctoritas. Ergo si vel in una apparitione Christus discipulis apparuit aliter quam esset, infirmabitur quidquid discipuli post resurrectionem viderunt in Christo, quod est inconveniens. Non ergo debuit in alia effigie apparere.*

Sed contra est quod dicitur Marc. ult.: Post hæc, duobus ex eis ambulatibus ostensus est in alia effigie euntibus in villam.

Respondeo dicendum, quod (sicut dictum

¹ 3, d. 21, q. 2, a. 4, q. 1, ad 3, et op. 60, c. 22 fin.

² Q. 13, tom. 4.

³ Ep. 8, et 9

est¹) resurrectio Christi manifestanda fuit hominibus, per modum quo eis divina revelantur. Innotescunt autem divina hominibus diversimode, secundum quod diversimode sunt affecti. Nam illi qui habent mentem bene dispositam, divina percipiunt cum quadam confusione dubietatis vel erroris. Animalis enim homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei, ut dicitur 1 ad Cor. 2. Et ideo Christus, quibusdam ad credendum dispositis, post resurrectionem apparuit in sua effigie. Illis autem in alia effigie apparuit, qui jam videbantur circa fidem tepescere. Unde dicebant: Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus Israel. Unde Gregorius dicit in homil.², quod talem se exhibuit eis in corpore, qualis apud illos erat in mente; quia enim adhuc in eorum cordibus peregrinus erat a fide, ire se longius finxit, scilicet, ac si esset peregrinus.

Ad primum ergo dicendum, quod (sicut August. dicit in lib. de Questionibus Evangelii³) non omne quod fingimus, mendacium est; sed quando illud fingimus quod nihil significat, tunc est mendacium; cum autem fictio nostra refertur in aliquam significationem, non est mendacium, sed aliqua figura veritatis. Alioquin omnia, quæ a sapientibus et sanctis viris, vel etiam ab ipso Domino figurate dicta sunt, mendacia deputabuntur; quia secundum usitatum intellectum non consistit veritas in talibus dictis. Sicut autem dicta, ita etiam finguntur facta sine mendacio ad aliquam rem significandam. Et ita factum est hic, ut dictum est.

Ad secundum dicendum, quod (sicut August. dicit in lib. de Cons. Evang.⁴) Dominus poterat transformare carnem suam, ut alia revera esset effigies ab illa quam solebant illi intueri; quandoquidem et ante passionem suam transformatus est in monte, ut facies ejus claresceret sicut sol; sed non ita nunc factum est. Non autem incongruenter accipimus hoc impedimentum in oculis eorum a Satana factum fuisse, ne agnosceretur Jesus. Unde Luc. ult. dicitur quod oculi eorum tenebantur, ne eum agnoscerent.

Ad tertium dicendum, quod ratio illa sequeretur, si ab alienæ effigiei aspectu non

¹ Art. 1 et 2 hujus quæst.

² Hom. 23 in Evang., non procul a princ.

³ L. 2, cap. ult., in princ., tom. 4.

⁴ L. 3, c. 25, in 2 pag., a pr., t. 4.

fuisent reducti ad vere videndum Christi effigiem. Sicut enim Augustinus dicit ibid.¹, tantum a Christo facta est permissio, ut, scilicet, prædicto modo oculi eorum tenerentur usque ad fractionem panis, ut unitate corporis ejus participata removeri intelligatur impedimentum inimici, ut Christus possit agnosci. Unde ibidem subditur, quod aperti sunt oculi eorum, et cognoverunt, non quod ante clausis oculis ambularent, sed inerat aliquid quo non sine-rentur agnoscere quod videbant, quod, scilicet, caligo et aliquis humor efficere solet.

Hic articulus explicatus est questione præcedenti, in commentario articuli 1, circa solutionem ad 3. Neque hic aliquid addendum occurrit, præter ea quæ in sequenti disputatione dicemus.

DISPUTATIO XLIX,

In quinque sectiones distributa.

DE APPARITIONIBUS CHRISTI POST RESURRECTIONEM.

Ex historia Evangelica, ut ex doctrina Augustini inferius comprobabimus, decem Christi apparitiones post resurrectionem colligimus, quas hic breviter exponemus, attingendo omnia, in quibus Evangelistæ discrepare videntur, eaque in concordiam redigendo, simulque explicandum erit, an forte aliqua apparitio facta sit, quæ ab Evangelistis non narretur.

SECTIO I.

Utrum Christus Dominus statim post resurrectionem matri suæ, priusquam cæteris omnibus apparuerit.

4. Ratio dubitandi præcipue sumitur ex Marco, asserente Christum primo apparuisse Mariæ Magdalenæ; quis ergo contra tam expressum testimonium audebit affirmare prius alteri apparuisse, præsertim cum nullus ex antiquis Patribus id affirmare ausus sit? Videntur enim Evangelistæ verba simpliciter et ut sonant intellexisse. Nam si propter dignitatem matris, licet Virginem excipere a generalibus verbis Evangelistæ, eadem ratione licebit excipere, verbi gratia, Petrum vel Joannem, propter singularem eorum dignitatem. Vel certe licebit exponere, Christum primo apparuisse Magdalenæ inter feminas,

¹ Lib. 3, c. 25, in pag. 2 a princ., t. 4.

non vero inter viros, quia videri potest congruum ut potius apparuerit Petro, quem caput Ecclesiæ et Apostolorum principem constitutus erat, quam Mariæ Magdalenæ. Si ergo propter apparentem congruentiam hujusmodi expositio admittenda non est, neque etiam B. Virginem licebit excipere. Et confirmatur, quia nulla est sufficiens ratio neque conjectura quæ vehementer hoc suadeat. Primo, quia plus est videre Christi divinitatem quam gloriam resurgentis, et tamen non fuit B. Virgo prima quæ inter homines vidit Deum. Nam Augustinus et D. Thomas existimant Moysen prius vidisse Deum. Et de animabus Sanctorum Patrum est etiam probabile, quia non est certum B. Virginem vidisse divinitatem ante Christi resurrectionem. Secundo, quia hoc beneficium videndi oculis corporeis Christum resurgentem est quasi temporale et extrinsecum, per se non pertinens ad veram animæ sanctitatem; ergo non fuit necesse Virgini conferri, neque hoc pertinet ad ejus perfectionem. Nam potius ipsemet Christus dixit, *beatos esse qui non viderunt et crediderunt*; quasi diceret, videre oculis corporeis nihil referre ad animæ beatitudinem, si absque tali visione vera ac firma fides retineatur. Unde confirmatur tertio, nam Christus apparuit Magdalenæ et aliis, ut eos in fide confirmaret (erant enim nutantes, et imperfecti); B. autem Virgo non indigebat hoc subsidio; erat enim in fide perfectissima. Dices: quamvis B. Virgo fuerit perfectissima in credendo, et hac ratione visione filii non indiguerit, egebat tamen consolatione, quia summa tristitia et dolore affecta erat. Rursus, licet visio corporalis per se non pertineat ad sanctitatem animæ, plurimum tamen potuit Virgini ad illam conferre, amorem erga filium excitando et accendendo. Sed contra, quia (ut hæc omnia fateamur), ad summum suadent decuisse ut brevi tempore post resurrectionem suam Christus Virgini appareret, non vero quod ante omnes, quia, licet Virgo non fuisset prima quæ Christum post resurrectionem videret, potuisset eundem spirituales fructum eandemque consolationem ex illius præsentia capere; ergo nihil videtur ad dignitatem et perfectionem Virginis attingere, quod ante omnes Christum viderit resurgentem.

2. *Post resurrectionem primo matri suæ Christus apparuit.* — Nihilominus absque ulla dubitatione credendum est, Christum post resurrectionem primum omnium matri suæ

apparuisse. Quæ sententia ex ipsis terminis adeo est per se credibilis, ut fere sine controversia, omnium fidelium et Doctorum animis insederit, atque ita docent omnes scriptores Catholici qui hanc quæstionem attigerunt. Unde videtur hic fuisse perpetuus Ecclesiæ sensus, quia nullum reperimus initium quando hoc cœperit in Ecclesia doceri. Et quamvis antiqui Patres id frequenter non asserant, non ideo est quia contrarium sentirent (nunquam enim hoc negarunt), sed quia solum enarrabant quæ ab Evangelistis scripta sunt. Neque vero omnino desunt nobis antiquitatis vestigia et testimonia. Nam Ambrosius, l. 3 de Virgin., aliquantulum a principio, expresse id affirmat his verbis: *Vidit ergo Maria resurrectionem Domini, et prima vidit et credidit. Vidit et Maria Magdalena, quamvis adhuc ista nutaret.* Citari etiam solet Greg. Naz., orat. 42, quæst. 2 de Resurr., ubi nihil aperte dicit, sed potius in fine illius orationis significat Virginem simul cum aliis mulieribus ivisse ad sepulcrum; quod clarius dicit in Tragœdia de Christo patiente. Et idem sentit Greg. Nyss., Orat. 3 de Resurr., et Sedulius, l. 5 Paschali carminum, in fine. Quod (ut in superioribus diximus) verisimile non est, nec B. Virginem decens, neque ejus fidei consentaneum; quin etiam neque Evangelistis conforme, ut inferius videbimus. Docuit autem expresse hanc sententiam Sedulius paulo inferius his carminibus:

Discedat synagoga suo fuscata colore.
Ecclesiam pulchro Christus sibi junxit amore,
Hæc est conspicuo radians in honore Mariæ,
Quæ cum clarifico semper sit nomine mater,
Semper virgo manet. Hujus se visibus adstans
Luce palam Dominus prius obtulit, ut bona mater
Grandia divulgans miracula, quæ fuit olim
Advenientis iter, hæc sit redeuntis et index.

3. *Christum post resurrectionem suam apparere matri decentissimum.* — Optime Anselmus, de Excell. Virginis, c. 6, dicit, immensitatem gaudii quo in hac filii apparitione Virgo perfusa est, Angelis fuisse admirandam, hominibus autem inenarrabilem. Deinde vero rogat cur Evangelistæ non narraverint Christum primo ac præcipue matri apparuisse. Respondetque primo, quia hoc videri poterat superfluum; deinde ne viderentur reginam cœli et terræ, cæteris, quibus Christus apparuit, coequare: *Spiritus* (inquit) *ejus in illa plene ac perfecte quiescebat, qui sibi et esse illius, et facta ejus omnia luce clarius revelabat, et Evangelistæ scriberent tunc vel*

tunc talem semet illi exhibuisse! Idem Bonavent., in Meditat. vitæ Christi, c. 87. Tandem Rupert., l. 7 de Divin. offic., c. 25, ostendens antiquam traditionem, dicit recte a majoribus traditum esse, ut in processionibus diei Dominicæ prima statio et salutatio fiat ad B. Virginem: *Gestit enim* (inquit) *Christiana devotio perpendere, quantus torrens gaudii repente inundans animam ejus ferro doloris confossam inebriarit, cum rediret filius illi ante omnes fortasse mortales, materno Virginem non defraudans honore, victoriam suam annuntiavit.* Et infra: *Verissime igitur matri filius resurgens apparuit; sed illa, ut ab initio cœperat, ita et nunc conservabat omnia verba hæc, conferens in corde suo. Quod si idcirco verum non videretur, quia nullus Evangelistarum scriptis hoc attestatur, consequens est quod nunquam post resurrectionem suam visus sit matri, quia quando vel ubi apparuerit illi, nullus eorum dixit. Sed absit hoc ab illo qui in lege sua patrem et matrem honorare præcepit, absit, inquam, ut matrem propter se doloris gladio transverberatam tam dura negligentia talis filius inhonoraverit. Non sic Apostolica sanctæ Romanæ Ecclesiæ sensit veritas, quæ hanc beatam Jerusalem in principio lætitiæ suæ posuit.* Et infra dicit Christum, mox ut surrexit, dixisse: *Vadam ad montem myrrhæ, et ad collem thuris.* Quæ enim sui corporis parte altius post Christum Ecclesiæ sublimitas enituit, quam singularibus hujus Regi-næ Angelorum meritis; et quo in vertice montium tantum myrrhæ et thuris, id est, mortificationis et orationis inveniri potuit, quantum in hujus Virginis anima, quam singulariter Dominicæ passionis gladius pertransierat? In quibus Ruperti verbis multæ conjecturæ continentur ad hanc veritatem persuadendam, et ideo omnia retuli. Et ibidem respondet Rupertus ad locum Marci, dicens, Evangelistas solum retulisse eas apparitiones quæ factæ sunt in testimonium veræ resurrectionis, juxta illud Act. 10: *Dedit eum manifestum fieri non omni populo, sed testibus præordinatis a Deo.* Non enim assumpserunt onus scribendi omnia quæ Christus gessit, neque omnia singularia officia quæ matri exhibuit, sed ea tantum quæ ad mysteria fidei confirmanda et referenda sufficere visa sunt. Cum ergo dicitur Christum primo apparuisse Mariæ Magdalenæ, intelligendum est vel inter eos qui futuri erant testes resurrectionis, de quibus Evangelistæ scribebant, vel inter eos quibus Christus apparuit ad eorum fidem confirman-

dam. Quocirca in hoc numero B. Virgo non comprehenditur. Quia nec futura erat testis resurrectionis, ne ob filii amorem aliquid fingere existimaretur; neque de fide resurrectionis aliquando fuit incerta. Et ideo non propter hanc causam ei Christus primo apparuit; sed ut debitam amoris et honoris significationem præberet. Ex quo fit ut non solum censeamus Virgini concessum esse hoc beneficium propter commodum ejus; sed etiam quia ipsum Christum hoc maxime decebat. Tum quia, ut filius, debuit singulariter honorare matrem; tum etiam quia, cum ab ipsa maxime diligeretur, debuit etiam singularia amoris signa rependere. Unde necesse fuit ut hoc singulari beneficio fides, spes et charitas Virginis in Christum plurimum crescerent ac confirmarentur. Atque ex his facile expediuntur rationes omnes dubitandi in principio positæ.

SECTIO II.

Quæ et quot fuerint mulieres quibus Christus suscitatus apparuit.

1. Incipimus sermonem insituere de apparitionibus, quot ab Evangelistis narrantur; et quoniam simul scribunt de Magdalena et aliis feminis, oportet prius nonnulla prætertere de illarum numero, et quæ illæ fuerint declarare. Non agemus autem quo tempore profectæ sint ad monumentum. Quoniam de hac re in superioribus disseruimus, tractantes de tempore Dominicæ resurrectionis, ubi verba Evangelistarum huc spectantia exposuimus et in concordiam redegitimus.

2. In hac ergo quæstione, circa numerum harum mulierum, videtur esse quædam diversitas in Evangelistis. Nam Joannes solius Mariæ Magdalenæ meminit; Matthæus addidit alteram Mariam; Marcus adjunxit Salome, et non dixit alteram Mariam, sed *Mariam Jacobi.* Tandem Lucas, prætermissa Salome, nominat *Joannam*, cum aliis duabus Mariis, et subdit verba generalia, nimirum, profectas simul *cæteras, quæ cum eis erant.* Propter hæc posset aliquis suspicari Evangelistas fuisse locutos de diversis feminis, et de variis profectioibus earum; quod significavit Hieronymus, verbis quibusdam generalibus. Matthæi 28, et ep. 150 ad Hedibiam, quæst. 4 et 5, ubi significat Magdalenam prius venisse cum aliis, postea vero solam. Alii autem e contrario (ut ibidem refert) dixerunt prius venisse solam (prout Joannem indicare cen-

sebant), postea vero cum aliis. Similia habet Nicephorus, lib. 1 Histor., cap. 33, ubi multa alia dicit, quæ probari nullo modo possunt. Omitto Ambrosium, et alios qui dicunt fuisse plures Magdalenas, et alteram venisse solam; alteram vero cum reliquis feminis. Hoc enim falso niti fundamento statim ostendimus. Quamobrem, quicquid sit de aliis profectio- nibus vel itineribus ab iis mulieribus factis, postquam primo ad monumentum pervene- runt (de quibus postea dicemus), tamen quod omnes Evangelistæ incipientes narrare histo- riam resurrectionis, quando eas primo no- minant, loquantur de eadem re, atque adeo de eisdem mulieribus, et de prima profec- tione earum ad monumentum, certum est, et expresse id docet Hieronymus citato loco, et ex verbis Evangelistarum satis aperte constat. Ideo enim omnes commemorant ivisse mulieres valde mane, statim ac elapsa fuit nox Sabbathi; omnes etiam referunt tunc primo vidisse lapidem sublatum. Deinde, supra ostendimus, quod ad præsentem profectio- nem mulierum spectat, omnes Evangelistas de eo- dem tempore horaque esse locutos. Præterea, si prius Magdalena venit sola, et vidit lapi- dem sublatum, quomodo postea rediens cum aliis feminis dicebat: *Quis revolvat nobis la- pidem?* Si vero prius venit cum aliis feminis, et cum eis vidit lapidem sublatum, ergo sta- tim rediit ad id nuntiandum Apostolis, ut Joannes narrat; ergo quoad hoc loquuntur omnes Evangelistæ de eadem mulierum pro- fectio- ne; ergo et de eisdem mulieribus. Tan- dem varietas proposita nullam infert diffi- cultatem. Nam Evangelista, qui pauciores mulieres exprimit, non excludit alias; omnes ergo quæ ab omnibus simul connumerantur, profectæ fuerunt, quamvis non omnes a sin- gulis enumerentur.

3. Ex dicta igitur narraione saltem constat ivisse tres mulieres, quarum nomina Evangelistæ recensent, et præterea alias; quot autem illæ fuerint, incertum est, solum- que affirmari potest fuisse plures, cum Luc. in plurali loquatur, dicens: *Cæteræ, quæ cum eis erant.* Deinde etiam est incertum an illæ, quæ nominatim exprimuntur, fuerint tres, vel quatuor, vel quinque; primum, quia non constat an illa quam Matth. vocavit *alteram Mariam*, sit alia ab ea quam vocarunt Marc. et Luc. *Mariam Jacobi.* Verisimilius autem existimo esse eandem, ut superius dixi; quia, cap. 27, idem Mat. cum Maria Magda- lena tantum recensuit Mariam Jacobi, quam

statim ibi vocavit *alteram Mariam.* Est igitur fere evidens eandem referri cap. 28. Rursus dubium est an Joanna et Salome apud Lucam et Marcum sint distinctæ personæ, vel potius eadem, quæ fortasse erat binomia; probabi- lius vero est esse diversas personas. Una enim erat uxor Zebedæi, altera Chusæ, ut dicemus. Illud etiam poterat hic dubitari, an Maria Magdalena, de qua hic loquuntur Evange- listæ, sit una et eadem persona, vel duplex ejusdem nominis. Sed de hoc dicemus in se- quenti puncto; quare hæc sufficiant de nu- mero harum mulierum.

4. *Dubium de Maria Magdalena.* — Quod attinet ad secundum, quæ fuerint hæ mulie- res, omissis iis quarum nomina reticentur, de quibus nihil dici potest, de Joanna mentio- nem fecit Luc., cap. 8, dicens fuisse *uxorem Chusæ, procuratoris Herodis.* De Salome ve- ro, disp. 5, sect. 4, ostendimus esse verisi- milius illam esse quæ in Evangelio dicitur *mater filiorum Zebedæi*, ut colligitur ex Marco 15, simul cum Mat. 27, et ibidem ostendimus hanc mulierem nunquam ab Evangelistis vo- cari *Mariam.* Rursus de Maria Jacobi in ci- tato loco etiam explicui quæ fuit, et late refu- tavi sententiam opinantium, hanc vel illam, quam Matth. 1, vocavit *alteram Mariam*, fuisse Virginem beatissimam.

5. Tota ergo difficultas revocatur ad Ma- riam Magdalenam, utrum, scilicet, fuerit illa quæ in Evangelio dicitur *soror Marthæ et Lazari*, an alia; vel utrum fuerint plures quæ ad monumentum Domini venerunt. Fuit enim aliquorum Patrum sententia, ut Hieronymus refert, dicta quæst. 4, ad Hedibiam, et Eu- sebius Cæsariensis, in ep. ad Marinum, non esse eandem Magdalenam de qua hic lo- quuntur Evangelistæ; quia Matth. refert, et idem sentit Marcus, Christum apparuisse Magdalenæ, quando summo mane profecta est ad monumentum; Joannes autem dicit post illam apparitionem perstitisse plorantem juxta monumentum, *quia tulerunt Dominum.* Ergo hæc nondum viderat Christum; sunt ergo diversæ. Et Eusebius addit argumentum, quia Magdalena apud Joannem non est per- missa tangere Christum, cum illi apparuit; apud alios autem Evangelistas permissa est illum tangere cum aliis mulieribus; non est ergo eadem. Deinde Marcus, dicens primo apparuisse Magdalenæ, addidit: *De qua eje- cerat septem demonia*, quod non alia ratione fecisse videtur, nisi ut eam distingueret ab alia Magdalena non peccatrice, quæ erat

soror Lazari. Et ita has duas distinguunt Clemens Papa, l. 3 Constit., c. 6; Origenes, tract. 35 in Matth., et hom. 1 in Cant., ex iis quæ Hieron. transtulit; Chrysostomus, hom. 61 in Joann., et 81 in Matth.; Macarius Ægy- ptius, homil. 12 quem refert Turrianus super Clementem; Theophylact., Marc. 14; Hie- ron. et Euthym., Matth. 26, qui omnes dis- tingunt Magdalenam peccatricem a Maria sorore Lazari, quamvis non dicant utriusque fieri mentionem in apparitione resurrectio- nis, sed vel de hoc taceant, vel potius cen- seant solam Magdalenam peccatricem esse illam quæ quæsit Dominum in monumento, cuique Christus apparuit. Atque hanc distinc- tionem Magdalenæ peccatricis a sorore La- zari, probabilem vel dubiam relinquit Au- gustinus, tractatu quadragesimo nono in Joannem. Sunt etiam qui, præter Mariam so- rorem Lazari, duas Magdalenas peccatrices fuisse opinentur, ut refert Eusebius supra, et opinatus est Photius Constantinopolitanus, apud Turrianum supra. Pro qua sententia ex recentioribus scripserunt Jacobus Faber, et Jodocus Chlictoveus. Sed non est sententia probabilis, neque habet fundamentum in Evangelio, ut videbimus. Alia vero, quæ dis- tinguit Magdalenam a Maria sorore Lazari, est fortasse utcumque probabilis; non est ta- men præsentī instituto necessaria, nec sim- pliciter vera.

6. *Maria Magdalena, de qua in apparitio- nibus resurrectionis Evangelium loquitur, una, non plures.* — Dicendum itaque primo est, unam solam esse Mariam Magdalenam, de qua Evangelistæ loquuntur in apparitionibus resurrectionis. Hæc est sententia omnium Pa- trum et expositorum super Evangelia, et in aliis locis quæ statim referam. Hieronymus autem et Eusebius, licet contrariam opinio- nem referant, non tamen probant. Et probatur de Evangelio Joannis; nam de cæteris ne- que est ulla difficultas, neque ullus in contro- versiam id adduxit. Et primum, quod Joan- nes in suo contextu de una et eadem Maria Magdalena loquatur, patet, quia, cum prius dixisset Mariam Magdalenam venisse in mo- numentum, et viso lapide sublato vocasse Petrum et Joannem, eosque venisse, postea- que recessisse, subdit: *Maria autem sta- bat, etc.* Quibus verbis manifeste facit rela- tionem ad eam Mariam de qua prius me- minerat; de qua quoque postea concludit: *Venit Maria Magdalena, annuntians disci- pulis, etc.* Loquitur ergo manifeste de eadem

muliere, neque aliud fingi potest sine magna æquivocatione et corruptione contextus. Ne- que contra hoc obstat difficultas quam supra tetigit Hieronymus. Assumit enim falsum, scilicet, Magdalenam in prima profectio- ne ad monumentum, Christum Dominum suscitatum vidisse. Id enim neque ex Joanne, neque ex aliis Evangelistis colligitur, ut in sequentibus ostendimus. Deinde, quod Joannes de eadem loquatur de qua cæteri Evangelistæ, constat primo ex identitate nominis. Hæc enim con- jectura non est contemnenda, quando nihil est quod cogat ad distinguendas personas, et præsertim in narratione ejusdem historię, eodem tempore, et de eodem facto. Quod au- tem in præsentī nihil sit quod cogat, patet, quia solum potest fieri argumentum supra propositum ex Eusebio. Illud autem facile expedit Hieronymus, dicta quæst. 4, ad He- dibiam, et epist. 148 ad Marcellam; et Euse- bius supra, quem refert Anastasius Nicænus, lib. Quæstion. in Scripturam, quæst. 90. Di- cunt igitur illas duas apparitiones fuisse di- versas, et in priori rejectam esse Magdale- nam ut incredulam, seu in fide imperfectam; in posteriori vero, vel eandem Magdalenam jam in fide corroboratam, vel alias mulieres jam credentes permissas esse Christum tan- gere. Quæ responsio (quod ad fidem historię attinet) est verissima; quoad rationem vero, quam reddit de facto Christi, alia fortasse est magis litteralis, quæ omnia in sequentibus latius constabunt. Nulla igitur est illa coniec- tura. Aliunde vero ex contextu Joannis colli- gitur, in principio capituli vigesimi aperte lo- qui de prima profectio- ne mulierum ad monu- mentum, de qua loquuntur alii Evangelistæ, ut supra etiam notavimus. Deinde probabili- ter ex eo colligitur Christum primo apparuisse Magdalenæ, sicut Marcus affirmat, et infra vi- debimus; signum ergo est utrumque de ea- dem loqui.

7. *Maria Magdalena a demonibus liberata.* — *Homines vexari a demone cur permittit Deus.* — Secundo, dicendum est hanc Mariam Magdalenam, cui Christus primo apparuit, fuisse sororem Lazari. Hanc sententiam existi- mo longe probabiliorem; probanda vero est ex duobus principiis. Primum est, hanc Mag- dalenam, cui Christus primo apparuit, fuisse mulierem peccatricem, quæ illius pedes unxe- rat, Lucæ 7. Quod Patres colligunt ex illis ver- bis Marci: *De qua septem demonia ejecerat*, per quæ omnia genera peccatorum intelli- gunt, ita ut sensus sit, Christum liberasse il-